

ОБЛИКОВАЊЕ БИЉНЕ КОМПОЗИЦИЈЕ

ВИЗУЕЛНИ ЕЛЕМЕНТИ ОБЛИКОВАЊА

Чуло вида је најзначајније чуло опажања...

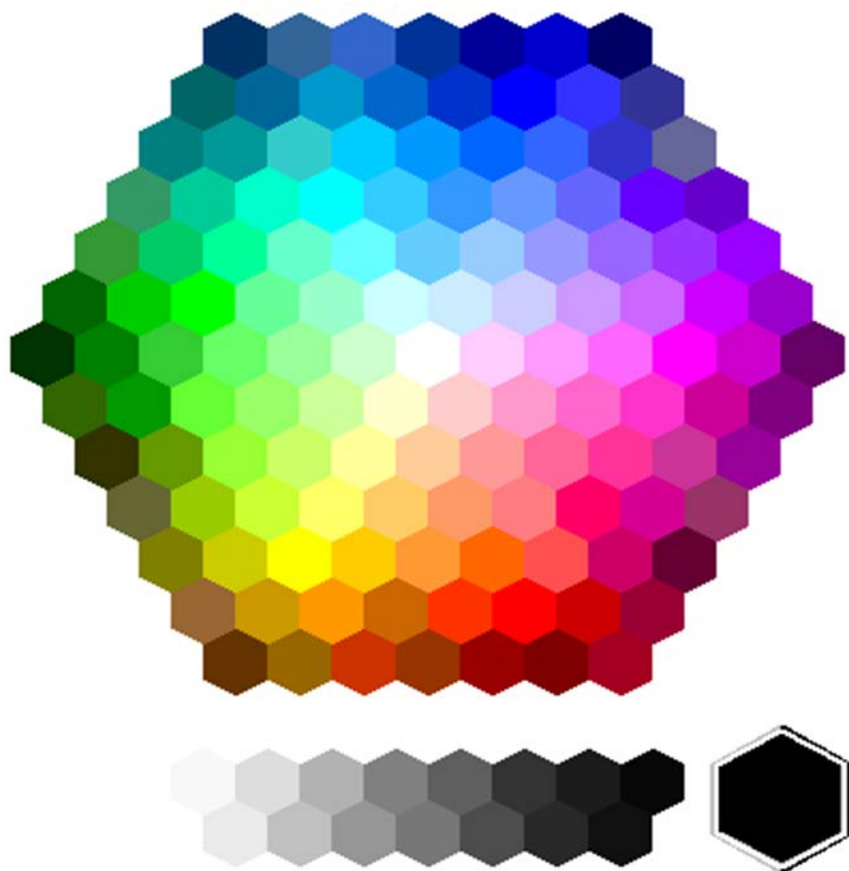

БОЈА

Чуло вида региструје одређени део таласних дужина сунчевог зрачења:

бојом се назива реакција ока и мозга на светлост која долази из неког извора или се одбија од неке површине.

Свака површина одбија светлост на себи својствен начин.

Ако се са површине одбијају равномерно све таласне дужине светлости, ту површину опажамо као **белу**.

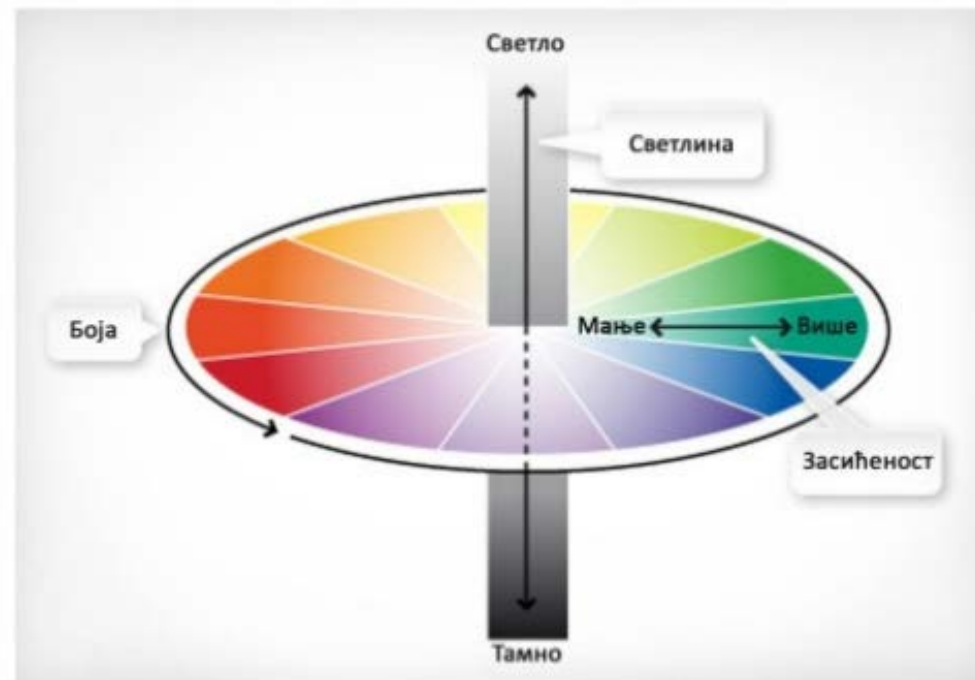
Ако површина упија све зраке, односно не одбија ни једну таласну дужину светлости, опажамо је као **црну**.

Разлике у боји су разлике у својствима светлости, углавном таласних дужина, амплитуде и енергије. Ове разлике су узроковане и природом светлосног извора и рефлексијом, рефракцијом и апсорпцијом светлости. Боја светлости примљена од стране ока може се објаснити са три фундаментална термина:

Нијанса

Вредност

Засићеност

Нијанса

квалитет који се **популарно означава као боја**, то јест, да ли објекат изгледа црвено, плаво или жуто.

Природни спектар се конвенционално доживљава кроз 7 нијанси:

црвена, наранџаста, жута, зелена, плава, индиго и љубичаста. Посматрано из близине, свака делује да се постепено, кроз међунијансе утапа у боју до ње.

Постоје три основне карактеристике боја:

1. Физичка боја

Основне боје спектра су: црвена, жута и плава, **примарне боје** и оне не могу настати мешањем других боја.

Мешање било које две примарне боје у подједнаким односима, ствара секундарну боју;

Круг боја приказује
положај и односе
примарних, секундарних и
терцијерних хроматских
боја и указује на њихове
односе

црвена и жута дају наранџасту
жута и плава стварају зелену
плава и црвена дају љубичасту

Мешање две секундарне боје даје
терцијарну боју

Терцијарне боје, када се помешају дају
квартарне боје - боја жалфије,
тамнољубичаста, прљаво жута.

Како се процес наставља боје постају све
неутралније,
све док се не створи **сива**.

ХАРМОНИЈА БОЈА

хармонија боја подразумева узајамно деловање више боја тако да се остварује снажан уравнотежен ефекат. Комбинације тако складно сложених боја називају се **шеме боја (колористичке шеме)**

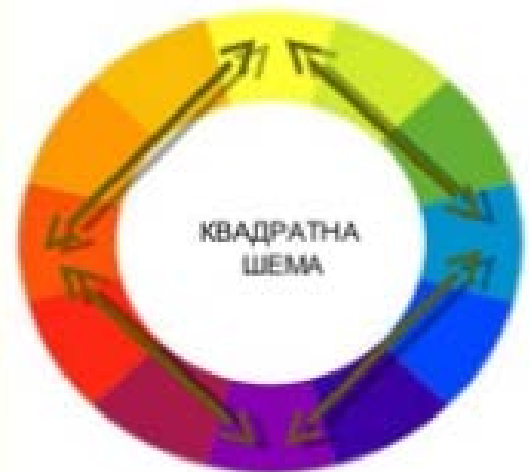
Најчешће шеме су:

- Монохроматска (једнобојна)
 - **Аналогна**
 - **Комплементарна**
 - **Тријадна (троугаона)**
- Раздвојено (подељна) комплементарна
 - Квадратна
- Правоугаона (двоструко комплементарна)

ХАРМОНИЈА БОЈА

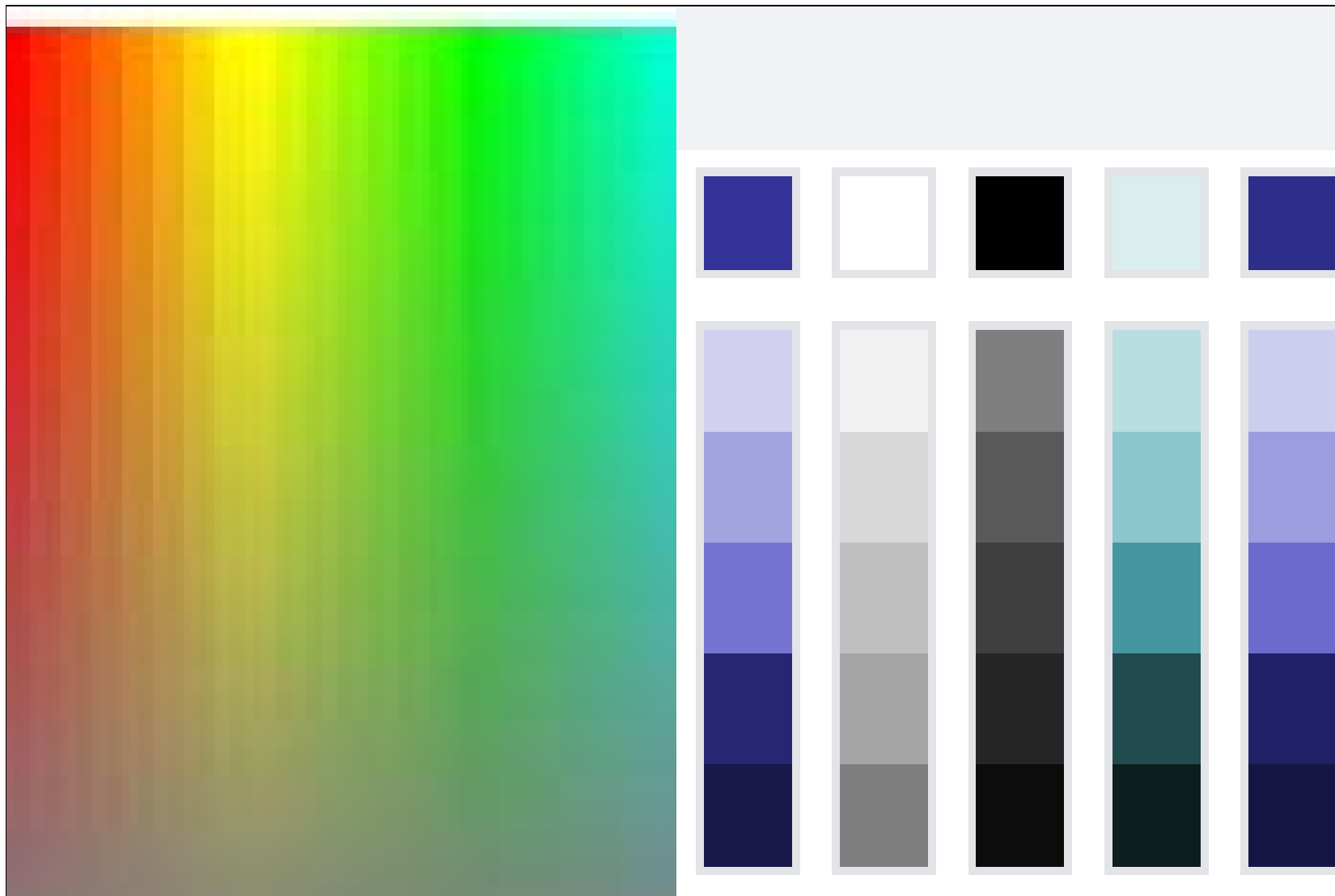
М
О
Н
О
Х
Р
О
М
а
т
с
к
а

Ш
е
м
а

шеме боја (колористичке шеме)

Монохроматска шема боја користи само једну боју из круга боја у различитим тоновима и нијансама

Монохроматска шема боја користи само једну боју из круга боја у различитим тоновима и нијансама.

Са додатком зелене боје листова, производи префињен, елегантан дизајн.

Приступ је савршен за елегантне вртове са формалним распоредом.

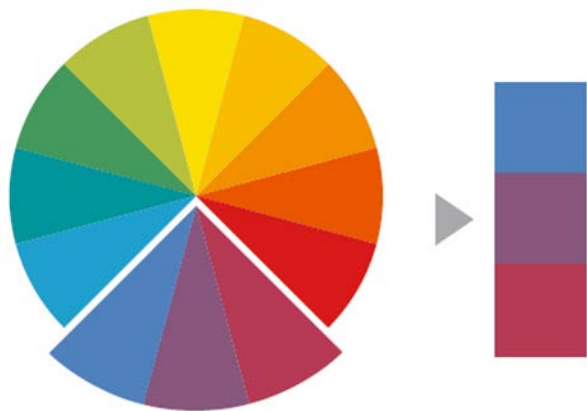
Аналогна шема (шема **суседних**) боја користи боје које се налазе непосредно једна поред друге у кругу боја
суседне боје

- пријатне су „за око“ и
- одају утисак реда

Бирати једну као доминантну, а друге две као подржавајуће.

Зависно од избора доминантне, могу дати „топао“ или „хладан“ ефекат

Суседне боје често добро функционишу заједно, али, ако су по вредности превише блиске, могу изгледати испрано и без довољно контраста (теже ка монохроматском ефекту)

АНАЛОГНИ КОНТРАСТИ:

Комбинације са суседним бојама у спектру:
црвена и наранџаста, наранџаста и жута, црвена и љубичаста.

Ако се прави хармонична комбинација:

између боја умеђу се - 1. биљке са декоративним лишћем или

2. **Бела боја**. Бела ће их раздвојити и повезати у хармоничну целину. Дакле
жута+бела+наранџаста; црвена+бела+љубичаста.

Комплементарне боје:

Боје које су једна насупрот другој, подразумевају комплементарност.

Слика која се ствара може бити „вибрирајућа“ због контраста и самим тим заморна „за очи“.

Треба бити умерен са коришћењем контрастних боје

ХАРМОНИЧНИ КОНТРАСТИ: Наранџаста поред плаве боје = појачаће интензитет наранџасте а плава ће доћи још хладнија. Црвену ће појачати зелена и жута љубичасту - **комплементарне боје** стварају најјаче контрасте. Свака боја појачава јасну чистоћу и блиставост оне друге.

Боје у односу на њихове комплементе изгледају много интензивније.

Тријадна шема боја користи три боје међусобно једнако удаљене на кругу боја

Одабир три боје које су равномерно распоређене на шеми боја, може да унесе **осећај живахности.**

Најбољи ефекат се постиже са бојама цветова и листова, а не са тврдом материјалима (засторима), где тријадне комбинације могу **изгледати хаотично.**

Раздвојена комплементарна шема боја: једна главна боја и две које се налазе лево и десно од њој комплементарне

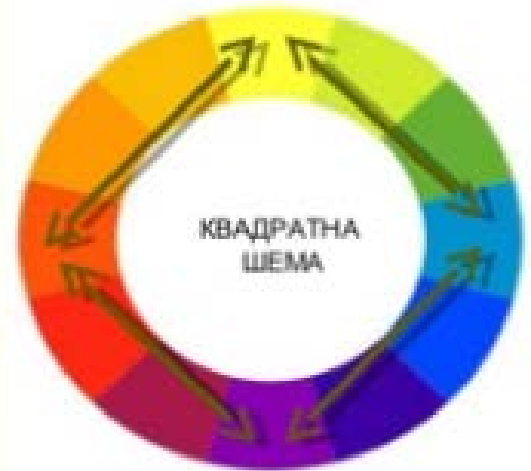
Правоугаона шема боја користи два пара комплементарних боја

Квадратну шему чине два пара комплементарних боја под углом од 90 степени на кругу боја

ХАРМОНИЈА БОЈА

М
О
Н
О
Х
Р
О
М
а
т
с
к
а

Ш
е
м
а

Дисхармонија боја изазива негативну реакцију посматрача или јак утисак вибрирања. Обично се постиже комбиновањем боја које су на великом растојању на кругу боја, али нису комплементарне

ХЛАДНЕ
БОЈЕ

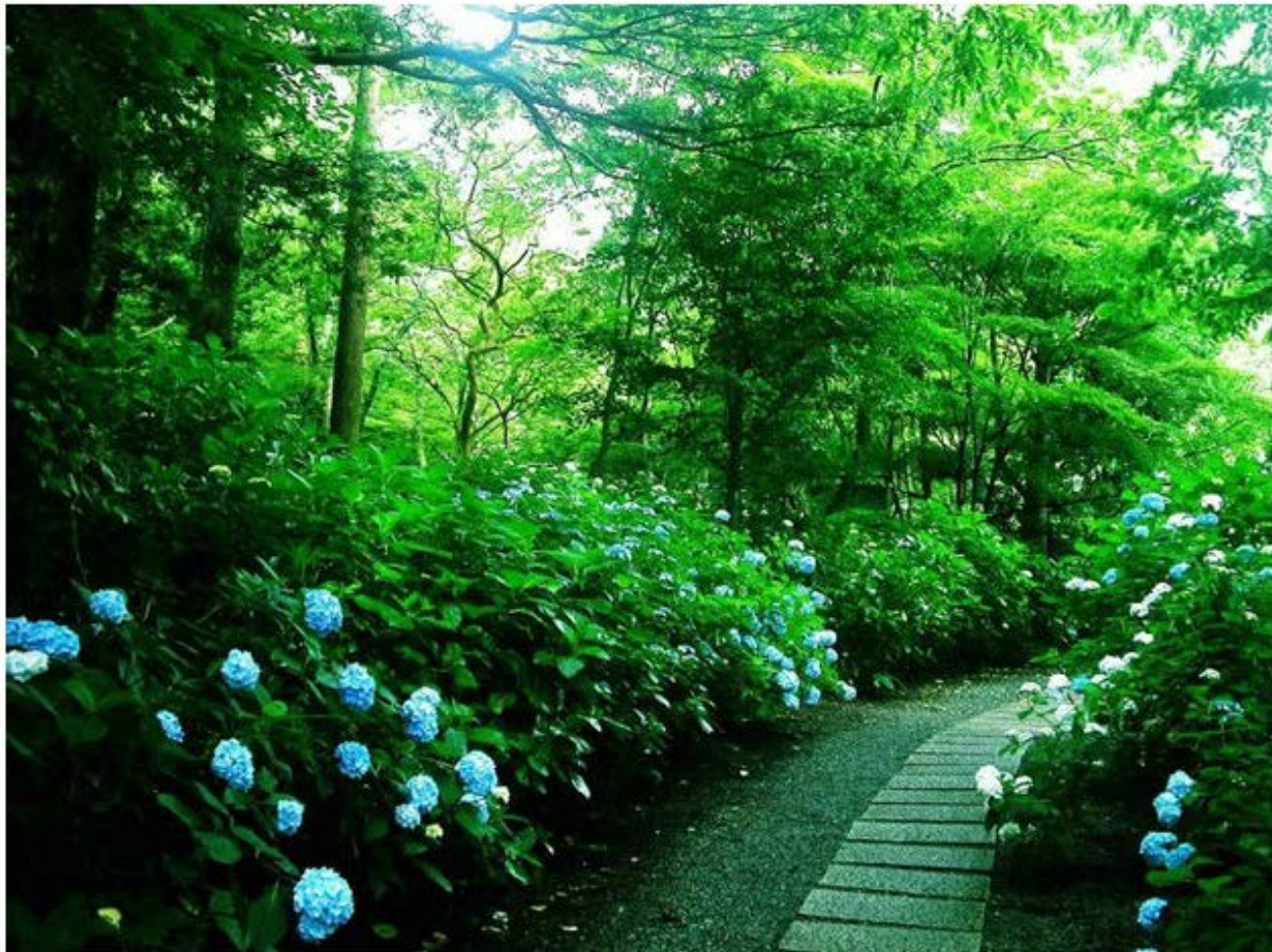

ТОПЛЕ
БОЈЕ

Боје биљака и других природних материјала су резултат апсорпције од стране пигмента које ти материјали садрже. Светлост која није апсорбована се одбија од површине и готово увек садржи мешавину нијанси. Боје биљака се такође мењају под утицајем друга два квалитета: вредности (**тонови**) и засићености.

Вредности или тонови боја које видимо у пејзажу зависе од пигментисаности материјала али такође и од количине приступачне светлости.

У областима сенке или када се вече приближава, сви тонови постају тамнији и очигледна разлика између тонова се смањује због редукције количине рефлектоване светлости

Стварна посматрана боја тј. карактеристике светлости рефлектоване од објекта зависе од извора светлости, па уколико је у питању сунце, зависе од климатских услова.

За влажне, умерене климате, бледе и пригушене боје могу бити потпуно захвалне, док **у јакој светлости медитеранског лета и жарких климата** ове вредности се губе, али најзасићеније боје се могу видети у свом најбољем светлу.

2. Емоционални утицај боја

У западним културама, црвена, жута, наранџаста и њихове модификације су означене као топле боје и емоционално су повезане са ватром и топлотом: црвено подстиче, узбуђује, оживљава. То је често симбол опасности, агресије, виталности, узбуђења, страсти, рата и анархије.

Црвена је најтоплија боја. Енергична је и моћна, често драматична и може бити узбуђујућа и алармантна. Због своје енергије делује наступајуће и упадљиво, чак и када је присутна у малим праменовима између осталих нијанси.

Црвена је такође боја касног лета и ране јесени. То је јака, акцентна боја. У оквиру цветњака, делују као акценти, окупирајући поглед. Ако се користи умерено, пружа нагласак, фокусну тачку.

У прекомерној количини, изазива монотонију. У великом врту може се лако распоредити, али у малом је треба пажљиво и мудро користити.

Што је црвена топлија, више је под утицајем жуте.

Црвена боја постаје загасита када се споји са плавом и браон, и понекад јој се приписује
“да је хладна страна црвене и да не садржи топлу жуту”

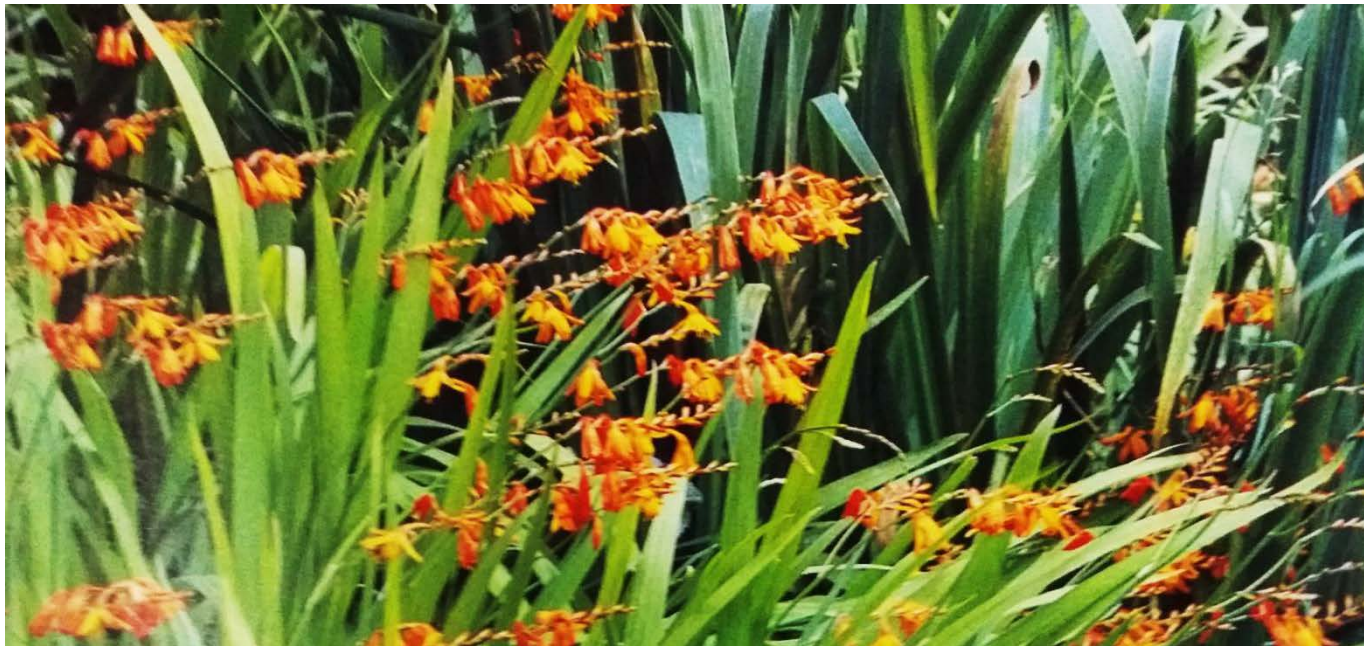
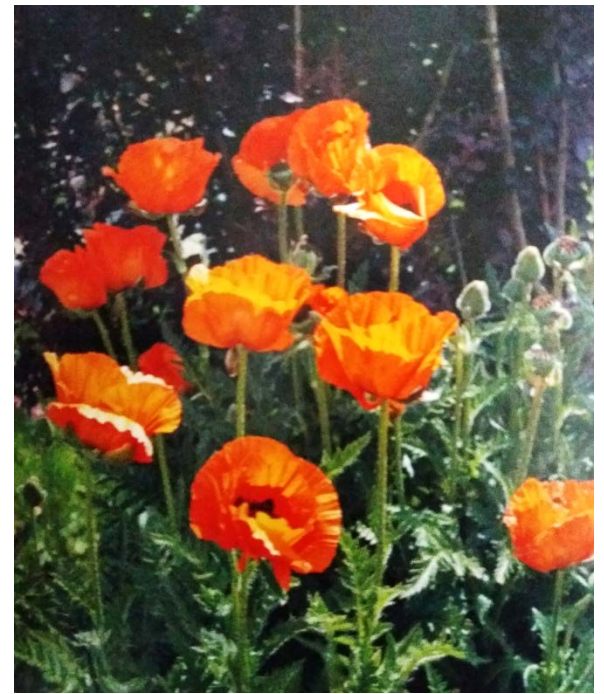
Наранџаста је такође топла и наступајућа. Живахна је и витална, поседујући већину енергетских квалитета црвене, али је смирена жутом коју садржи.
Наранџаста је боја јесени и пламена.

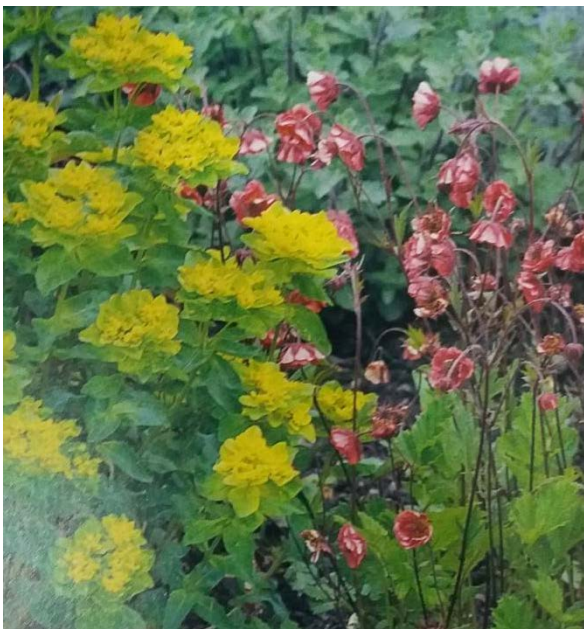
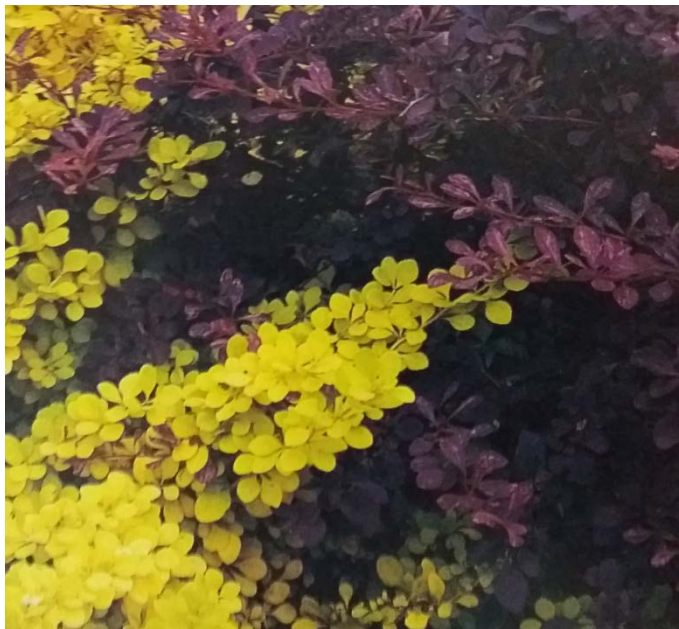
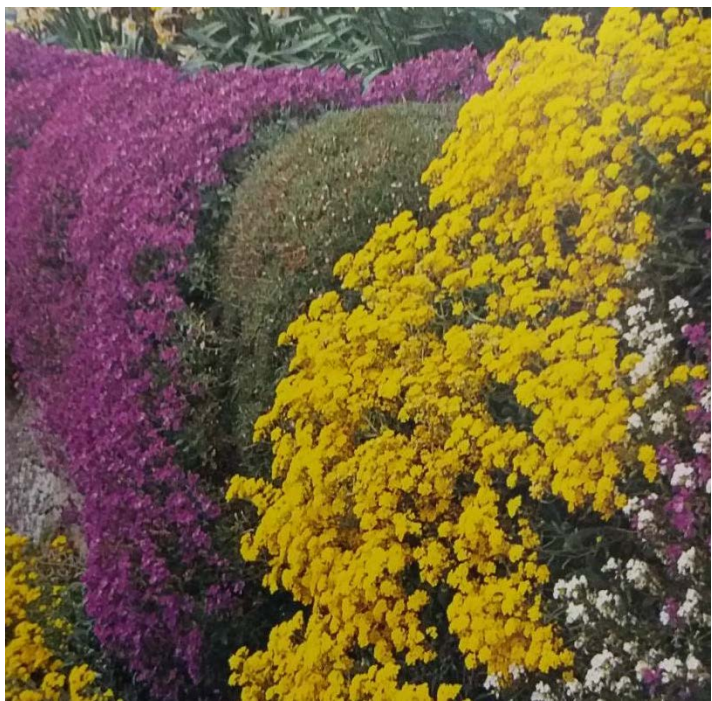

Жута је топла али без јачине црвене. Стимулативна је и тежи упадљивости када се комбинује са рецесивним бојама.

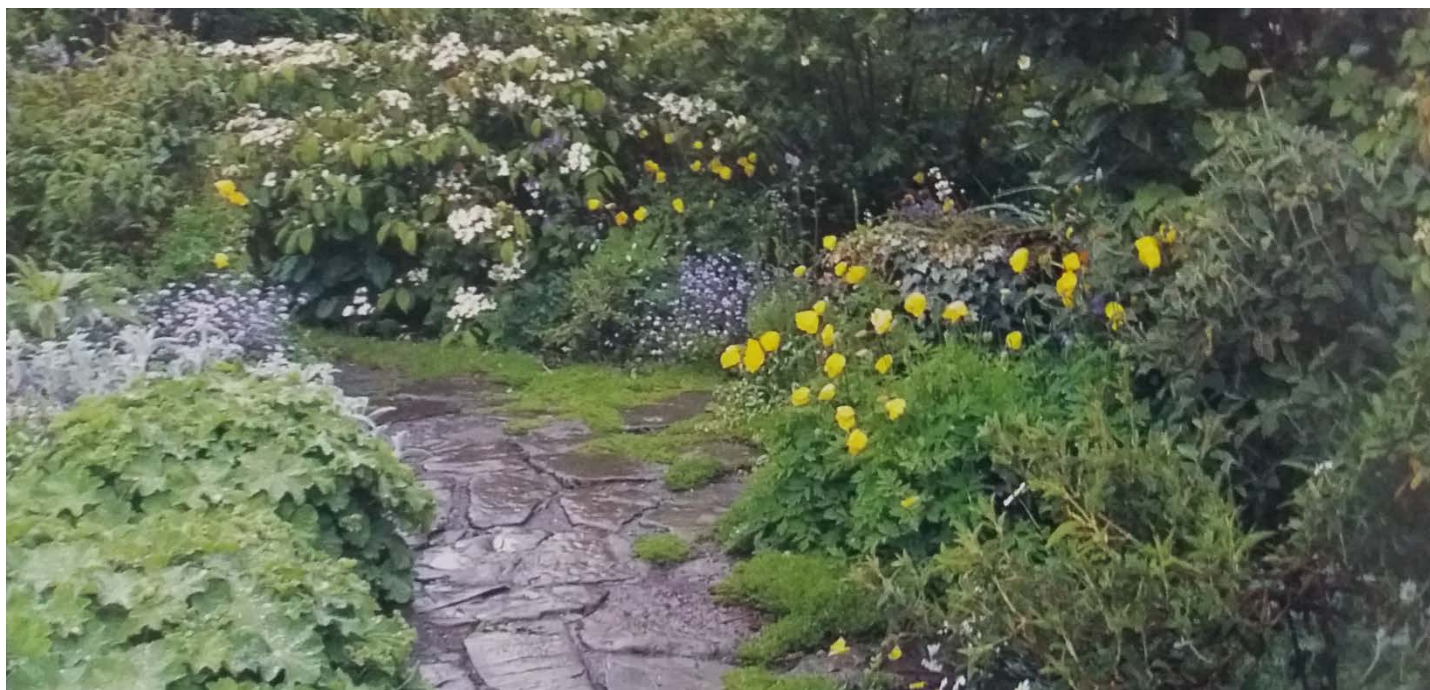
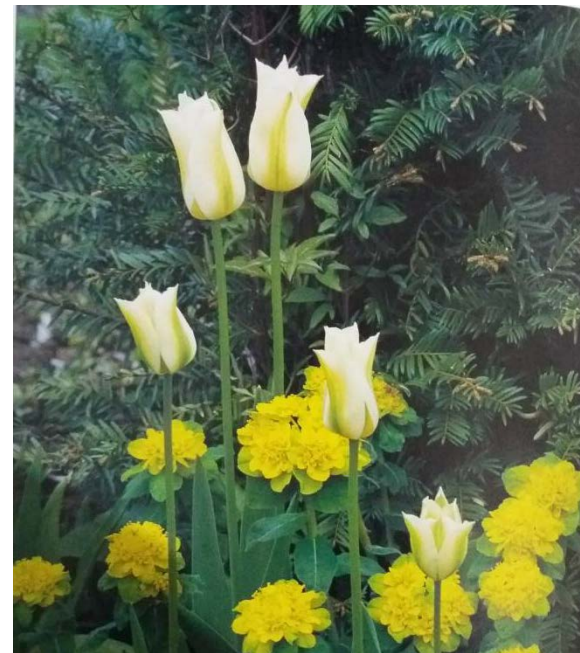
Црвена, жута и наранџаста су активне и топле боје и увек изгледају ближе него што су стварно (оне се приближавају)

Топле, жарке боје у
врту изгледају ближе

Плава, љубичаста и зелена су повезане са водом, ледом и сенкама, и њима се приписује да су хладне боје.

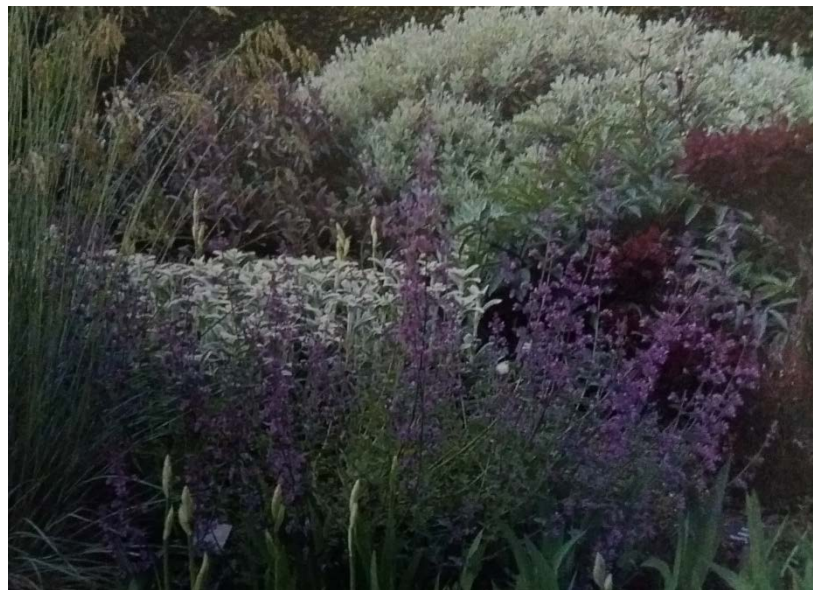
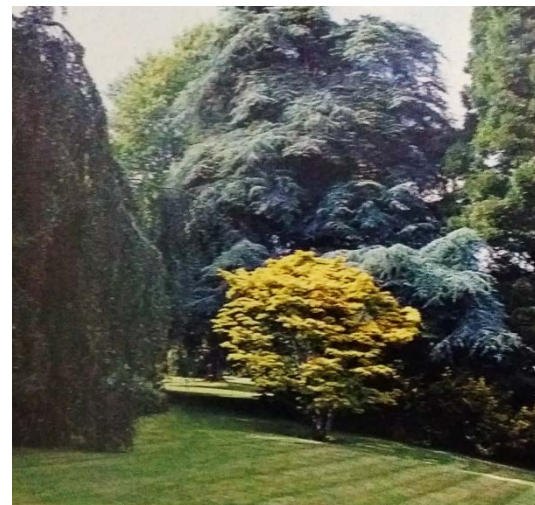
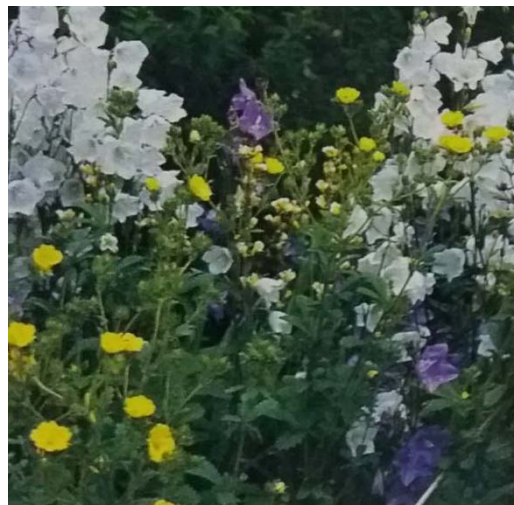

Зелена, плава и љубичаста - пасивне и хладне боје удаљавају се од ока посматрача

Плава је најхладнија боја и најповученија у видном пољу. Смирујућа је и тиха али такође и експанзивна и инспиришућа.

Боја која ће се последња истаћи у јутарњим часовима и прва исчезнути у вечерњим. Зато је одлична боја за добијање осећаја дубине и даљине. У баштама одаје утисак издуженијег простора од стварног. Боја која се добро комбинује са другим бојама, при чему се истиче.

Индиго и љубичаста, обе садрже плаву и црвену. Као и плава, хладне су и повучене али мање него чиста плава. Снага црвене даје им уздижући квалитет а у неким моментима могу бити прилично мистериозне. **Љубичаста је боја сенки**, озбиљна и свечана. Изазива слику жалости, туге и спиритуалности.

Љубичаста је, можда од свих боја, најсуморнија боја, и у комбинацији са црном изазива тужан осећај. Али у комбинацији са нијансама лавандине боје, марђенте или корал црвене даје изузетне комбинације. Ово није боја за јаке сенке и најбољи ефекат у односу на светлост пружа са позадинским осветљењем.

Зелена је неутрална боја на више начина. Није ни топла ни хладна, ни упадљива а ни повучена. Умирујућа је и уравнотежујућа али такође и стимулативна. Зелено светло се најлакше фокусира од стране ока и гледање у зелене објекте захтева најмање напрезања очних мишића.

Зелено омогућава најоштрије разликовање контуре и обриса. Зелена, најдоминантнија боја у вртovima, има огроман распон боја: плавозелене, сивозелене, жутозелене, маслинастозелене, тамнозелене и смарагднозелене биљке стварају оквире, ивице, границе, позадину и централне делове врта.

Бела је комбинација свих боја у спектру. Неутрална је, не фаворизујући ниједну од својих саставних делова; није ни упадљива ни повучена, а такође ни топла ни хладна.

Бели цвет се може учинити топао и упадљив на црвенкастом светлу свитања и заласка сунца, али и хладан у плавом сумраку

Боје помешане са белом (да би се произвеле друге нијансе) приказују ублаженост и дотеривање квалитета чисте нијансе.

Бела се води као најелегантнија, најчистија боја.
Рад само са белом захтева највише пажње.
Бела захтева сопствени простор

тамне, бледе и хладне боје пружају добре позадине

засићене, топле боје изражавају ударне, истакнуте детаље

У погледу светла и светлосних ефеката – да ли биљка одбија или упија светлост:
– биљке са крупним и глатким лишћем одбијају велику количину светлости,
стварајући грубе, непријатне и заслепљујуће одблеске који замарају поглед
(храст, магнолија, ловорвишња)

Зато на местима која су изложена сунцу треба садити биљке са ситним и маљавим
лишћем или четинаре, чије четине упијају сунчеве зраке
(гледичија, брест, млеч и сви четинари)

Сивозелене, светлозелене и врсте са шареним лишћем треба избегавати за “фон” јер се лако стапају између себе и са другим бојама.

Биљке са панашираним листовима: често се користе за осветљавање неког тамнијег угла или дела баште. Не треба садити заједно више различитих форми. Траже осаму или јаку позадину.

Тамнозелена крошња даје утисак да је зеленило удаљено и обратно, масив ће бити „ближи“ ако су крошње са светлозеленим лишћем

За задњи фон: мањи број врста које се мало разликују по боји, њих прошарати са јаким контрастима, тј. са дрвећем других димензија, облика и боја.

3. Квалитет боје

Боје се мењају **на дневној светлости**, светлије боје су сјајне, а хладније боје изгледају као да нестају.

- бела долази до изражаја у предвечерје и вече и биће много јаснија у делимичној сенци, а на јаком сунцу ће изгубити јачину
 - плава и љубичаста драстично избледе у сумраку.

Ефекат светлости једног врта на дневном светлу, мења се на месечини, зато што _____
месец рефлектује светлост са сунца.

Сезонско смењивање боја:

Природа нам даје смернице за комбинације боја у свако годишње доба

Пролеће започиње белом и жутом;

У лето се придружују пастелне боје. Наставак врућег лета прате топле (жарке) боје које доминирају.

Јесен се смирује са загаситом наранџастом и црвеном
Осунчане површине подстичу боје, док су боје умереније у сенци.

- појачане су у јесен током топлих, сунчаних дана.

- разређене су ако су јесењи дани благи и кишни.

Зима са зимзеленим врстама које доминирају без јаких боја лишћара
(јасније су присутне у зимском пејзажу)

Као последња, зима доноси доминантност сивим и браон. Вредност зиме лежи у контрасту између сивих грана и четинара или браон боје лишћа (граб, храст).

- Земљано браон и пешчани тонови делују топло и нежно, доприносећи мирној и опуштеној атмосфери
- На урбаним локацијама може се створити осећај ближе природи, коришћењем обновљеног дрвета, плетара и бамбуса за параване
- За подове, размислити о поплочавању од пешчара, подовима или ефекту плаже са шљунком

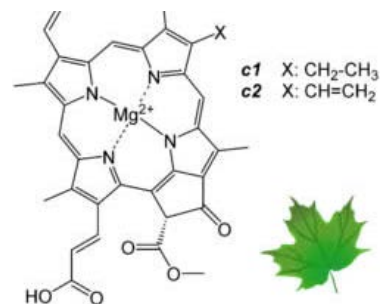

Како одумиру и
суше се, перене и
траве стварају
зимски амбијент и у
комбинацији са
белом
(снег, иње, лед)
дају хармоничну
палету смеђих

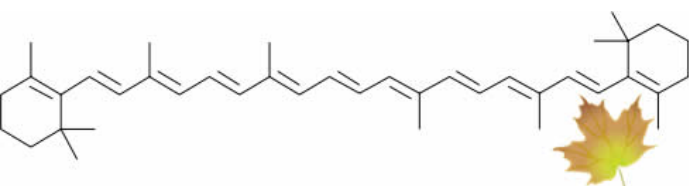

Биљке у јесењим бојама

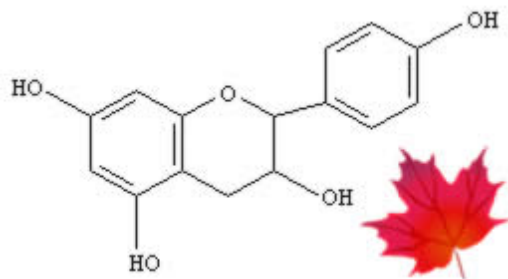
Разлагањем хлорофила у јесењем лишћу остају ксантофил и каротен који се не разлажу. Они узрокују јесењу жуто-наранџасту боју. Црвену боју проузрокују антоцијани, који се стварају током јесени с променама у метаболизму листова.

Зелени пигмент потиче од хлорофила који се налази у хлоропластима. Зелене је боје јер апсорбује црвени и плави део спектра сунчеве светлости и уз помоћ те енергије у процесу фотосинтезе ствара кисеоник и угљене-хидрате од воде и угљен-диоксида.

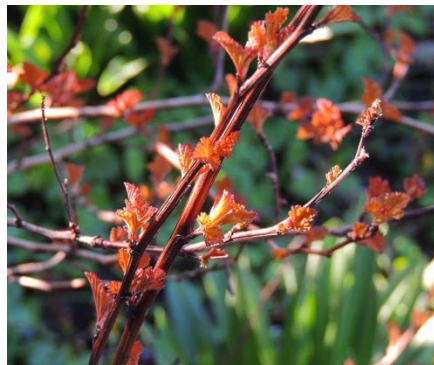
Жути пигмент потиче од бета-каротена. Апсорбује плави и зелени део спектра сунчеве светлости. У листу се бета-каротен налази поред хлорофила и с обзиром на то да је стабилнији од хлорофила остаје у листу и када у јесен хлорофил нестане.

Црвени пигмент потиче од антоцијана. Најчешће су плаве или црвене боје. Боја антоцијана зависи од рН вредности, тако да су у киселиној средини црвени, а у мање киселој средини боја се мења од љубичасте до плаве. За стварање антоцијана у плодовима неких биљака (јабуке на пример) потребна је висока концентрација угљених-хидрата и интензивно присуство сунчеве светлости.

Развој боја:

Пролећни избојци су светлији, слабије црвени; лисна површина светлуца благо тамно-металик одсјајем. Пошто је хлорофил јачи током лета, ово лишће добија бронзано-црвено до зелену нијансу.

Млади листови су на осунчаним странама црвенији, старији на засенченим странама зеленијих нијанси.

Ако се жели добити интензивна црвена нијанса, потребно је жбуње са црвеним листовима интензивно резивати у пролеће.

Биљке са жутим листовима

(зелено-жути, жутих избојака, ивицама или жутим пругама)

Млади листови или четине су светлије златно-жуте у пролеће, и ка лету боје постају засићеније а жута прелази у златно-зелену или жуто-зелену.

Ове боје су најјасније на светлим и сунчаним местима.
У сенци, жута боја нестаје.

Како у овим листовима има мање хлорофила него у зеленим,
жути варијетети расту спорије и мањи су од зелених.

Биљке светлих листова, бело-сивих

Лишће је обично зелених нијанси, са лисном плочом која је беличаста или сива, са густим слојем сомотастих длачица или воштаном превлаком

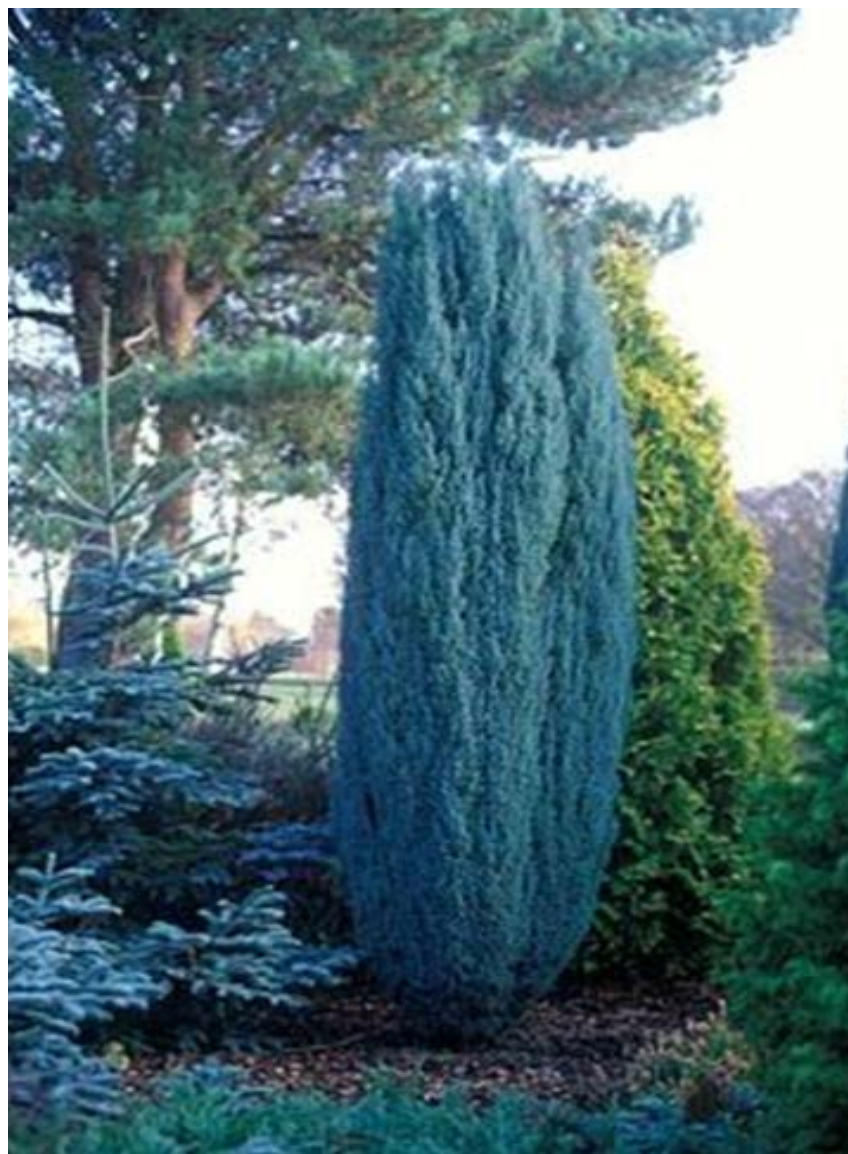

Током раста избојака, млади листови имају густе длачице са обе стране. Током касног лета, листови постају слабо зелени при врху и плавкасто или сиво-зелени са наличја

Плави и плаво-зелени и сребрно-сиви листови или четине

Ове нијансе, посебно су честе код четинара.

Боја је интензивнија на једногодишњим избојцима и на пуном сунцу.